

**KONCEPCE TRANSFORMACE SOCIÁLNÍCH
SLUŽEB ZAJIŠŤOVANÝCH PŘÍSPĚVKOVÝMI
ORGANIZACEMI**

DUBEN 2011

ZPRACOVAL: Odbor sociálních věcí, školství, sportu a volnočasových aktivit,
oddělení koncepce a rozvoje sociálních služeb

Obsah:

Koncepce transformace sociálních služeb zajišťovaných PO

1. Úvod do problematiky	1
2. Popis současného stavu v PO v oblasti sociální péče zřizovaných SMO	2
3. Humanizace pobytových sociálních služeb pro seniory	3
4. Transformační záměry ve vybraných PO zřizovaných městem	4
4.1 Transformace Čtyřlístku – centra pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace	4
4.1.1 Ukončení poskytování vybraných sociálních služeb	4
4.1.2 Transformační a humanizační procesy v pobytových sociálních službách a sociálně terapeutických dílnách	5
4.1.3 Vybudování nových pobytových služeb	6
4.1.4 Další cíle	6
4.1.5 Dlouhodobé rozvojové cíle	6
4.2 Transformace Centra sociálních služeb Ostrava, PO	7

Koncepce transformace sociálních služeb zajišťovaných příspěvkovými organizacemi:

1. Centrum sociálních služeb Ostrava, příspěvková organizace
2. Čtyřlístek-centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace
3. Domov Čujkovova, Ostrava-Zábřeh, příspěvková organizace
4. Domov pro seniory Iris, Ostrava-Mariánské Hory, příspěvková organizace
5. Domov Kamenec, Slezská Ostrava, příspěvková organizace
6. Domov Korýtko, příspěvková organizace,
7. Domov Magnolie, Ostrava-Vítkovice, příspěvková organizace
8. Domov Slunečnice, Ostrava, příspěvková organizace
9. Domov Sluníčko, Ostrava-Vítkovice, příspěvková organizace
10. Domov Slunovrat, Ostrava-Přívoz, příspěvková organizace

1. Úvod do problematiky

Přijetím zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., v platném znění, došlo k novému nastavení podmínek pro poskytování sociálních služeb, které maximálně zohledňují proces sociálního začleňování a reagují na objektivní potřeby současné společnosti.

Vládou ČR přijatá „**Koncepce transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti**“ (usnesení č. 127 ze dne 21.2.2007) reaguje na vývoj v oblasti sociálních služeb a prezentuje *základní principy při poskytování pobytových sociálních služeb*, kterými jsou:

- **princip humanizace** – deinstitucionalizace, zaměření se na uživatele služby jako na individualitu s důrazem na kvalitu služby,
- **princip individualizace** – poskytování sociálních služeb zaměřených na individuální podporu života člověk v přirozeném prostředí v souladu s jeho potřebami,
- **princip integrace** – služby poskytované v přirozeném, začleňujícím sociálním prostředí.

Dle vládního materiálu bude transformace sociálních služeb probíhat několik následujících desítek let v kontextu přirozeného vývoje pobytových sociálních služeb dvěma základními směry:

- 1) podpora transformace zařízení sociálních služeb pro seniory
- 2) transformace zařízení sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením.

Cílem transformace zařízení sociálních služeb pro seniory je zejména jejich humanizace - zkvalitnění životních podmínek uživatelů stávajících pobytových sociálních služeb a přizpůsobení podmínek běžném způsobu života.

Cílem transformace zařízení sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením (mentálním a duševním), je vytvořit koordinovanou síť služeb pro uživatele umožňujících život v přirozené komunitě a **minimalizovat dosud preferovaný způsob** poskytování sociální služby prostřednictvím **ústavní sociální péče**. Znamená to **zaměřit se na humanizaci stávajících pobytových zařízení a jejich postupné „rozpouštění“ do přirozené sítě služeb v komunitě a v podpoře služeb, které umožní svým uživatelům nejvyšší možnou míru variability života**, srovnatelného s vrstevníky. Jde především o služby chráněného bydlení, osobní asistence, a také služby podpory samostatného bydlení.

2. Popis současného stavu v příspěvkových organizacích v oblasti sociální péče zřizovaných Statutárním městem Ostrava

V současné době je Statutární město Ostrava (dále jen SMO) zřizovatelem 10 příspěvkových organizací (dále jen PO) v oblasti sociální péče, z nichž 9 PO poskytují pobytové sociální služby.

Jedná se o 8 zařízení pro seniory (7 domovů pro seniory a 6 domovů se zvláštním režimem) s kapacitou 1631 míst (tabulka č. 1), PO Čtyřlístek - centrum pro osoby se zdravotním (mentálním a kombinovaným) postižením, které v současné době poskytuje pobytové, ambulantní i terénní služby s kapacitou 392 míst (tabulka č. 3) a 1 Centrum sociálních služeb Ostrava, PO, které poskytuje 6 sociálních služeb – poradenské služby a služby sociální prevence (tabulka č. 2).

Tabulka č. 1 Pobytové služby sociální péče pro seniory

	Příspěvková organizace	Kapacita domovů pro seniory	Kapacita domovů se zvláštním režimem	Kapacita celkem
1	Domov Čujkovova, Ostrava-Zábřeh	245	56	301
2	Domov pro seniory Iris, Ostrava-Mar.Hory	108	X	108
3	Domov Kamenec, Slezská Ostrava	197	X	197
4	Domov Korytko, příspěvková organizace	231	34	265
5	Domov Magnolie, Ostrava-Vítkovice	X	75	75
6	Domov Slunečnice, Ostrava-Poruba*	328	72	400
7	Domov Sluníčko, Ostrava-Vítkovice	120	64	184
8	Domov Slunovrat, Ostrava-Přívoz	71	30	101
	Celkem	1300	331	1631

*Domov Slunečnice poskytuje i ambulantní sociální službu „centrum denních služeb“ s kapacitou 10 míst.

Tabulka č. 2 Sociální služby poskytované Centrem sociálních služeb Ostrava, příspěvková organizace

Centrum sociálních služeb Ostrava, příspěvková organizace			
Služby odborného sociálního poradenství:			kapacita
Odborné sociální poradenství:	Krizové centrum pro děti a rodinu	Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy	
Okamžitá kapacita:	4	5	9
Služby sociální prevence:			
Azylové domy	Domov pro matky s dětmi	Azylový dům pro muže Palackého	
Kapacita:	11	21	32
Domy na půl cesty	Dům na půl cesty, Sokolská tř. Mor. Ostrava	X	
Kapacita:	19	X	19
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, Sokolská tř. Mor. Ostrava	X	
Kapacita:	24 (bytů cca 80 osob)	X	24
Kapacita celkem:			84

PO CSSO zabezpečuje provoz zařízení pro výkon pěstounské péče – zařízení SPOD § 44 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí - 5 rodinných domů (6 pěstounských rodin, z toho 1 rodina vykonává pěstounskou péči ve vlastním domě)

Tabulka č. 3 Sociální služby pro osoby se zdravotním postižením, poskytované PO Čtyřlístek

Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace				
Pobytové sociální služby:				Kapacita celkem
Domovy pro osoby se zdravot. postižením	Domov Beruška Ostrava-Zábřeh	Domov na Liščině O-Hrušov	Domov Barevný svět, O-Muglinov	
Kapacita:	24	69	140	233
Týdenní stacionáře	Stacionář Třebovice	X	X	X
Kapacita:	25	X	X	25
Pobytové služby celkem:				258
Ambulantní sociální služby:				
Denní stacionáře	Stacionář Třebovice	Centrum pracovní výchovy O-Vítkovice	X	
Kapacita:	39	33	X	72
Sociálně terapeutické dílny	Centrum pracovní činnosti O-Kunčičky	X	X	X
Kapacita:	40	X	X	40
Ambulantní služby celkem:				112
Terénní sociální služby:				
Podpora samostatného bydlení	Hladnovská ul., O-Muglinov	X	X	X
Kapacita:	22	X	X	22
Kapacita služeb celkem:				392

V souladu s republikovou koncepcí deklaruje **SMO podporu transformaci a humanizaci pobytových sociálních služeb** poskytovaných příspěvkovými organizacemi SMO tak, aby odpovídaly novým trendům v sociálních službách. **Dalším cílem je zefektivnění sociálních služeb poskytovaných PO SMO.**

Ze závěrů „Analýzy systému sociálních služeb“ a manažerského shrnutí společnosti NEX Consulting spol. s r.o. (březen 2010, zadavatel zakázky SMO, dále Analýza), vyplývá doporučení zpracovatele zachovat tradiční podporu pobytové péče ze strany SMO a **zachovat aktivní roli SMO jako zřizovatele zejména pobytových služeb** (pro seniory a osoby se zdravotním postižením).

Záměry SMO v sociálních službách zřizovaných městem Ostrava:

- a) **podpora principů humanizace** a individualizace **v pobytových službách pro seniory** – domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem,
- b) **podpora procesu transformace**, principů humanizace a individualizace, zejména **v pobytových službách Čtyřlístku, centra pro osoby se zdravotním postižením**,
- c) **transformace Centra sociálních služeb Ostrava, realizace změny právní formy organizace** a převedení poskytovaných sociálních služeb v rámci zefektivnění sociálních služeb na nástupnickou organizaci.

3. Humanizace pobytových sociálních služeb pro seniory

Proces humanizace bude realizován v 8 pobytových službách pro seniory při naplňování lidských práv uživatelů a uplatňování jejich práva na plnohodnotný život srovnatelný s vrstevníky, žijícími v přirozeném prostředí. V praxi to mj. znamená zkvalitňování životních podmínek uživatelů pobytových služeb, **postupné zrušení vícelůžkových pokojů** ve vybraných zařízeních a **snížení**

kapacity pobytových služeb tak, aby ubytování uživatelů ve službách PO SMO splňovalo kritéria transformace (pouze 1 a 2 lůžkové pokoje).

Humanizace pobytových zařízení sociální péče bude probíhat postupně, v souladu se schválenými plány činností organizací, v rámci rozvojových cílů organizací, v **pobytových službách pro seniory** (domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem), které jsou zřizovány SMO.

4. Transformační záměry ve vybraných PO zřizovaných městem:

4.1 Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava

4.2 Centrum sociálních služeb Ostrava

Ad 4.1 Transformace Čtyřlístku – centra pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace

Čtyřlístek - centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava (dále jen Čtyřlístek) má v současné době registrováno 8 sociálních služeb - 4 pobytové služby, 3 ambulantní služby a 1 terénní služba - podrobný popis včetně kapacit (tabulka č. 3). Průměrný přepočtený stav zaměstnanců k 31.12.2010 činil 369.

V souladu s výše uvedenými závěry Analýzy, rozvojovými cíli organizace Čtyřlístek, stanovenými ve schváleném plánu činnosti organizace na rok 2011 (usnesení RM č. 945 ze dne 15.3.2011), cíli a opatřeními schváleného 3. Komunitního plánu sociálních služeb a souvisejících aktivit na období 2011-2014 plánuje SMO v průběhu následujících let v příspěvkové organizaci Čtyřlístek-centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava:

- 4.1.1 postupně **ukončit poskytování ambulantních služeb v denních stacionářích a služby podpora samostatného bydlení Čtyřlístku-centra pro osoby se zdravotním postižením Ostrava a zajistit poskytování těchto služeb prostřednictvím jiných poskytovatelů** – nestátních neziskových organizací a to v rozsahu odpovídajícím potřebám občanů města;
- 4.1.2 **v pobytových sociálních službách pro osoby se zdravotním postižením realizovat transformační a humanizační procesy a tyto služby nadále poskytovat** prostřednictvím Čtyřlístku – centra pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, PO včetně **sociálně terapeutických dílen**;
- 4.1.3 **vybudovat – zřídit nové pobytové služby sociální péče v souladu s vládní koncepcí transformace a zjištěnými potřebami cílové skupiny ve městě Ostrava**;
- 4.1.4 **další cíle**;
- 4.1.5 **dlouhodobé rozvojové cíle.**

4.1.1 UKONČENÍ POSKYTOVÁNÍ VYBRANÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB:

1) **Denní stacionáře**: (ambulantní služby)

Centrum pracovní výchovy, Thomayerova ul. 11, Ostrava-Vítkovice.

Objekt denního stacionáře bude využit k realizaci transformačních záměrů organizace - k vybudování nové služby chráněné bydlení pro uživatele stávajících pobytových služeb (Domov Barevný svět, Domov na Liščině). Uživatelům služby denního stacionáře budou nabídnuty alternativní služby v rámci služeb PO i nestátních neziskových organizací (dále jen NNO). Plánované ukončení služby - v závislosti na zahájení rekonstrukce objektu.

Stacionář Třebovice, 5. května 5376, Ostrava-Třebovice

Služba je poskytována v jednom objektu společně se službou týdenní stacionář. Denní stacionář není uživateli dostatečně využíván (pouze příležitostně) - spíše jako odlehčovací služba, což organizaci způsobuje značné ekonomické ztráty. SMO plánuje ukončení činnosti služby po zahájení provozu Komunitního centra Ostrava (dále jen KC), v němž je plánována služba denního stacionáře s kapacitou 54 míst (1/2013). Stávajícím uživatelům denního stacionáře budou nabídnuty služby v rámci KC a v rámci služeb NNO.

Zrušením služby a uvolněním prostor dojde ke zlepšení podmínek uživatelů týdenního stacionáře (nové pokoje umožní snížit počet uživatelů ve stávajících pokojích, umožní vybudování nového hygienického zařízení).

2) Podpora samostatného bydlení: (terénní služba)

Terénní služba je poskytována v bytech uživatelů v Domě s pečovatelskou službou na ul. Hladnovská, v Ostravě - Muglinově v těsné blízkosti Domova Barevný svět. V současné době je zajišťována zaměstnanci Barevného světa.

SMO má v úmyslu poskytovat na území města pro občany se zdravotním postižením zejména pobytové sociální služby, proto je plánováno převedení služby na jiného poskytovatele - na nestátní neziskovou organizaci, která má zkušenosti se službou tohoto druhu i praxi s cílovou skupinou.

4.1.2 TRANSFORMAČNÍ A HUMANIZAČNÍ PROCESY V POBYTOVÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH A SOCIÁLNĚ TERAPEUTICKÝCH DÍLNÁCH:

1) Domovy pro osoby se zdravotním postižením: (pobytové služby)

Domov Beruška, Jandova 4, Ostrava-Zábřeh

Domov Barevný svět, Hladnovská 751, Ostrava-Muglinov

Domov na Liščině, Na Liščině 10, Ostrava-Hrušov

V souladu s transformačním materiálem a plánem činnosti organizace budou v pobytových službách realizovány humanizační procesy, jež budou spočívat ve zkvalitňování materiálně technického zajištění služby, snižování počtu uživatelů na pokojích, postupnému snížení kapacity služby podle harmonogramu schváleného Plánu činnosti organizace na rok 2011 a dalších transformačních a humanizačních záměrů. Organizace bude usilovat získat na realizaci plánovaných změn finanční prostředky z externích zdrojů (ROP, Norské fondy, apod.).

2) Týdenní stacionáře (pobytová služba)

Stacionář Třebovice, 5. Května 5376, Ostrava-Třebovice

Zlepšení podmínek uživatelů týdenního stacionáře - zrušením služby denního stacionáře dojde ke snížení počtu uživatelů na pokojích a zrušení čtyřlůžkových pokojů.

3) Sociálně terapeutické dílny (ambulantní služba)

Centrum pracovní výchovy, Holveková 38, Ostrava-Kunčičky

Služba se bude nadále zaměřovat na přípravu uživatelů na činnosti běžného života. Bude určena nejen uživatelům z „domácího“ prostředí, ale v rámci transformačních záměrů organizace, i uživatelům pobytových služeb Čtyřlístku k jejich další (intenzivnější) přípravě pro přechod do jiného druhu služby. Sociálně terapeutické dílny vhodně doplňují pobytové služby a připravují uživatele na praktický život a přechod do běžného života v přirozeném prostředí.

4.1.3 VYBUDOVÁNÍ NOVÝCH POBYTOVÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB:

1) Chráněné bydlení - Thomayerova ul. 11, v Ostravě-Vítkovicích

Vybudováním nové služby „chráněné bydlení“ dojde k rozšíření stávající nabídky služeb tak, aby byl umožněn přechod uživatelům s menší mírou podpory do pobytové služby „vyššího typu“, která může sloužit jako příprava pro budoucí samostatné bydlení.

Služba pro cca 10 osob bude realizována rekonstrukcí objektu denního stacionáře Centra pracovní výchovy na ul. Thomayerova, v Ostravě-Vítkovicích.

Dne 15.2.2011 schválila RM zahájení přípravy projektu „Chráněné bydlení Thomayerova ul.“ ke spolufinancování z prostředků Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Moravskoslezsko. Ve spolupráci s OER je zpracována projektová dokumentace atd. k podání projektu do výzvy ROP. Projekt je v souladu s novými trendy v poskytování sociálních služeb a hlavními principy transformace pobytových sociálních služeb a zcela odpovídá zaměření výzvy. Lze reálně předpokládat úspěšnost projektu. V současné době je zpracována projektová dokumentace a zadáno výběrové řízení zpracování projektové žádosti. V případě realizace projektu je plánováno zahájení provozu služby v červenci 2012.

2) Domovy se zvláštním režimem

Vybudování nové služby pro uživatele se specifickými potřebami (např. poruchy chování, autismus aj.). Realizací služby dojde ke zlepšení životních podmínek uživatelů, zajištění důstojného prostředí, které bude zohledňovat jejich specifické potřeby. Vybudování služby je v souladu s cíli a opatřeními 3. KP. V obecné rovině je poskytování této služby podporováno ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb MSK na období 2010-2014.

Pro vlastní realizaci služby je nutné vytipovat vhodný objekt pro rekonstrukci, příp. vyhledání vhodných lokalit pro výstavbu nové služby s kapacitou max. tzv. 2 „domácností“ pro 12 osob. Ve spolupráci se zřizovatelem bude organizace usilovat o získání finančních prostředků z externích zdrojů (ROP, Norské fondy, aj.) na realizaci plánovaných změn.

Plán realizace bude předmětem samostatného materiálu a bude předložen RM ke schválení.

4.1.4 DALŠÍ CÍLE:

Ozdravné centrum ve Frýdlantu nad Ostravicí

v souladu s Plánem činnosti organizace Čtyřlístek, schváleným RM usnesením č 945, ze dne 15.3.2011 bylo řediteli organizace uloženo v termínu do 30.6.2011 provést analýzu využívání a efektivnosti provozu Ozdravného centra a na základě výsledků analýzy spolupracovat s příslušnými odvětvovými odbory zřizovatele při dalším návrhu na využití objektu.

Varianty řešení Ozdravného centra budou předmětem samostatného materiálu, který bude předložen RM ke schválení.

4.1.5 DLOUHODOBÉ ROZVOJOVÉ CÍLE:

SMO považuje **problematiku zvyšování kvality sociálních služeb** poskytovaných příspěvkovými organizacemi města **za zásadní aspekt systému sociálních služeb.**

Z hlediska dlouhodobého vývoje, ve shodě s transformačními záměry, **deklaruje SMO podporu rozvolňování kapacit** ústavní sociální péče - **pobytových sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením.** Podporuje záměr umožnit uživatelům pobytových služeb, kteří mají schopnost samostatně bydlet, „vyšší“ formu bydlení – ve službě chráněné bydlení, příp. ve službě podpora samostatného bydlení.

V souladu s výše uvedeným **podporuje další rozšiřování služby chráněného bydlení** pro uživatele s menší mírou podpory, které bude realizováno např. v rámci bytového fondu - **pronájmem nebo zakoupením bytů ve spolupráci** s městskými obvody, příp. s jinými vlastníky bytů.

V dlouhodobém časovém horizontu, s ohledem na technický stav stávajících objektů pobytových služeb např. Domova na Liščině, je záměrem SMO vytipovat **vhodné objekty pro rekonstrukci, příp. vyhledání vhodných lokalit pro výstavbu nových „domácností“** pro uživatele s různou mírou podpory.

Uvedené záměry budou v postupných krocích předkládány orgánům města ke schválení.

Ad 4.2 Transformace Centra sociálních služeb Ostrava, PO

Centrum sociálních služeb Ostrava (dále jen CSSO) je příspěvkovou organizací města od roku 2006, v současné době má registrováno celkem 6 služeb, z toho 4 služby sociální prevence a 2 služby odborného sociálního poradenství (tabulka č. 2). Průměrný přepočtený stav zaměstnanců k 31.12.2010 činil 38.

V souladu s doporučeními „Analýzy systému sociálních služeb“ a manažerského shrnutí společnosti NEX Consulting spol. s r.o. , plánuje SMO zajišťovat služby odborného sociálního poradenství a služby sociální prevence poskytované Centrem sociálních služeb Ostrava, PO, prostřednictvím **nestátního neziskového sektoru.**

V rámci zefektivnění sociálních služeb (sloučení poradenských služeb, optimalizace počtu zaměstnanců) jsou společně s ředitelem organizace **připravovány kroky k transformaci Centra sociálních služeb Ostrava, PO,** tak, aby sociální služby poskytované touto organizací (včetně zaměstnanců), **byly postupně převedeny na nástupnickou organizaci** (bez **přímé vazby na SMO** – v rámci nestátního neziskového sektoru).

Nezbytné kroky k realizaci transformačních záměrů sociálních služeb CSSO:

- a) vypořádání majetku svěřeného PO CSSO,
- b) uzavření smluv o dlouhodobém pronájmu nebo výpůjčce budov k realizaci sociálních služeb nástupnické organizaci,
- c) návrh na zrušení PO CSSO.

Podrobný, termínovaný, plán transformace CSSO v jednotlivých krocích, bude předmětem samostatného materiálu, který bude předložen RM ke schválení v květnu 2011.